

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ РОБОТИ З ПІДРУЧНИКОМ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ В 2 КЛАСІ

Галик Степан Деонізієвич

магістрант спеціальності 014.09 Середня освіта (Інформатика),
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка,
galste.zb@gmail.com

Барна Ольга Василівна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інформатики та методики її навчання,
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка,
barna_ov@fizmat.tnpu.edu.ua

Оновлення змісту шкільної освіти зумовлене вимогами розвитку суспільства, впровадженням сучасних засобів та технологій навчання. Одним із аспектів такого оновлення є впровадження інтегрованих курсів, які поєднують декілька освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти. У 2 класі Нової української школи завдання інформатичної освітньої галузі реалізовані в інтегрованому курсі «Я досліджую світ». Методична система нової навчальної дисципліни наразі перебуває у стадії активного становлення, тому актуальною проблемою є розгляд складових цієї системи. У своєму дослідженні ми зупинимось на одній із складових методичної системи навчання інформатики в інтегрованому курсі – засобах навчання.

Підручник для молодших школярів і надалі залишається основним засобом навчання, реалізації змістових ліній освітніх галузей. Проблеми навчальної книги завжди були актуальними для науковців. Теоретико-методологічні основи створення підручника в своїх працях досліджували Ю. К. Бабанський, В. П. Беспалько, Г. Г. Гранік, Д. Д. Зуєв, І. Я. Лернер, Н. О. Менчинська, Н. Ф. Тализіна, О. Я. Савченко, А. В. Хуторської, особливості підручника для початкової школи були предметом наукових розвідок Н. М. Бібік, М. С. Вашуленко, Я. П. Кодлюк, питання реалізації змісту освіти окремих предметів в підручниках розглядали М. І. Бурда, Н. М. Буринська, М. В. Головка, В. Р. Ільченко, О. І. Ляшенко, В. Г. Редько, О. М. Топузов. Вимоги до формування змісту навчання з інформатики і форми його подання у навчальних книгах аналізували В. П. Вембер, А. Ф. Верлань, А. М. Гуржій, М. І. Жалдак, О. Г. Кузьмінська, В. В. Лапінський, Н. В. Морзе, І. Ю. Регейло, Й. Я. Ривкінд, Л. П. Семко, О. В. Шевчук та ін.

Проте, як зазначають В. В. Лапінський, І. Ю. Регейло, нині простежуються тенденції, які щоразу гостро виявляються в сучасному інформатизованому суспільстві. По-перше, збільшення обсягів інформації, що циркулює в сфері сприйняття дитини, і формування в неї нових психофізіологічних особливостей світосприйняття. Це призводить до зменшення тривалості довільної уваги дитини та спонтанне перемикання її між видами діяльності. Такі явища відзначає практично кожний учитель, їх можна трактувати по-різному, проте не можна ігнорувати. По-друге, іншою особливістю сучасного стану соціуму є інформаційно-технологічна підтримка подання інформації у найбільш доступній для дитини формі – мультимедійній (стереозвук, тривимірне відео тощо), за якої

все більш стає незатребуваним уміння сприймати друкований текст та його осмислення. Разом з тим, вербальне подання відомостей у формі друкованого тексту залишається і, напевне, ще досить довго залишатиметься, найбільш точним і однозначним [1, с. 357–358]. М. Д. Лисак та О. В. Шевчук підкреслюють, що для наймолодших «підручник покликаний реалізувати триєдину мету, інформаційне та практичне забезпечення курсу, розвиток алгоритмічного мислення та вироблення логічної грамотності» [6, с. 189]. Сучасний стан підручникотворення характеризується варіативністю, що дозволяє авторським колективам представляти власні педагогічні системи та технології, а педагогам обирати оптимальні моделі реалізації освітніх програм. Дослідження науковців та практичний досвід вчителів показують, що в умовах реалізації концепції Нової української школи подальшого удосконалення потребують методичні засади роботи з підручниками в початковій школі.

Цілісність підручника як моделі процесу навчання відображається в єдності змісту виучуваного, учіння (система діяльності учня) та викладання (методична система діяльності вчителя).

Навчально-методичне забезпечення інформатичної освітньої галузі Нової української школи представлено в підручниках «Я досліджую світ» для 2 класу закладів загальної середньої освіти чотирнадцяти авторських колективів, чотирьох з них видано за кошти державного бюджету.

Проаналізуємо методичні аспекти використання навчальної книги на уроках інформатики у 2-му класі на прикладі другої частини підручника для учнів «Я досліджую світ» авторів Н. В. Морзе та О. В. Барни, в якому поєднано зміст предметів «Інформатика» і «Дизайн та технології» [2]. Структурування розділів відповідає типовій освітній програмі, розробленій авторським колективом під керівництвом О. Я. Савченко. Зокрема, в підручнику представлено п'ять розділів із шести, а один реалізовано наскрізно. Провідною ідеєю авторського колективу є те, що на кожному уроці учень/учениця зможуть зробити власне відкриття в науці, техніці, технологіях та дизайні. Діяльність школярів складається із семи обов'язкових кроків: планування; сприймання інформації; обговорення колективно чи в парах або групах; проведення експерименту; робота з пристроями; фантазування та майстрування; презентація результатів роботи. В підручнику вони мають відповідні рубрики та позначення. Ці кроки допомагають учням зробити трудівники-помічники Мурашки, про що зазначено у вступі.

Кожен інтегрований урок-відкриття розпочинається з його планування. У формі запитань учні виявляють нове поняття чи проблему, яку будуть досліджувати за запропонованим планом діяльності. Форми роботи із цією частиною підручника можуть бути різними, наприклад, оголошення проблеми вчителем або прочитання з подальшим обговоренням учнями.

Для проведення дослідження варто приготувати інструменти та матеріали згідно поданого у підручнику переліку, а також обговорити правила, яких треба дотримуватись на уроці. В самому тексті параграфа-відкриття про правила тільки є згадка, а безпосередньо проілюстровані та описані вони розміщені на форзаці підручника з позначками, до якого навчального тижня вони відносяться.

Отримання нових знань здійснюється через навчання та розуміння. При цьому основний текст підручника діти можуть читати вголос, про себе, слухати розповідь вчителя чи однокласника або переглядати відео. Характерними особливостями аналізованого підручника є дрібне дозування навчального змісту, запитання для обговорення прочитаного чи розповіді, наочна допомога для розуміння навчального матеріалу у вигляді ілюстрацій тощо.

Для формування предметних компетентностей учнів та підтримки діяльній складовій курсу «Інформатика» є завдання в рубриці «Діємо», що доповнюють зміст вивченого. Під час виконання завдань учні формують навички роботи з пристроями. Для цього в підручнику є також інтерактивна складова, яку можна завантажити як на персональний комп'ютер, так і на мобільний пристрій.

Формування дослідницьких умінь підкріплено завданнями для експериментів. На кожному уроці передбачено активну складову, де учні працюють з пристроями та програмами як з мережі Інтернет за відповідними посиланнями, так і з тими, що вчитель заздалегідь може встановити. Особливістю програмного забезпечення є можливість його застосування на уроках з інших навчальних предметів, завдяки чому в молодших школярів формується цілісна наукова картина світу.

Для виготовлення виробів та допомоги учням у їх майструванні запропоновані технологічні картки у вигляді зразків, покрокових ілюстрованих інструкцій або відео.

Важливим етапом уроку є усвідомлення результатів дослідження. В рубриці «Поділись» учням запропоновано розповісти друзям, старшим або спланувати розповідь для рідних, скласти рекламу виготовленого виробу, проаналізувати його користь та естетичну привабливість.

Наприкінці кожного розділу є сторінка для самооцінювання, за допомогою якої кожен школяр зможе визначити власний поступ у навчальній діяльності.

Речення для запам'ятовування виділено жирним шрифтом в рамці жовтого кольору. Усі нові слова, які супроводжуватимуть відкриття, записано в словничку. Вдало проілюстрований підручник підвищує інтерес та мотивує молодших школярів до активної пізнавальної діяльності.

Різні види та форми діяльності учнів, які передбачені при роботі із підручником на уроках інформатики в інтегрованому курсі «Я досліджую світ», забезпечують реалізацію змісту інформатичної освітньої галузі, підходи щодо організації активного здобування знань другокласниками, відповідають ідеям розвивального компетентнісного, інтегрованого навчання. Подальших досліджень потребують питання аналізу реалізації змістових ліній інформатичної освітньої галузі Державного стандарту початкової освіти в підручниках для здобувачів освіти 2 класу.

Список використаних джерел

1. Лапінський В.В., Регейло І.Ю. Нові підходи до подання навчального матеріалу в підручниках з інформатики /В.В.Лапінський, І.Ю.Регейло // Проблеми сучасного підручника : зб наук. праць. – 2014. – Вип. 14. – Ч. I. – С. 356 – 365.
2. Морзе Н.В. Я досліджую світ. Підручник для 2 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах): Частина 2// Н.В.Морзе, О.В.Барна. – К.: УОВЦ «Оріон», 2019.- 144 с.: іл.

3. Савченко О.Я. Дидактика початкової освіти: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / О.Я. Савченко. – К.: Грамота, 2012. – 504 с.
4. Топузов О.М. Компетентнісні засади сучасного підручникотворення / О.М. Топузов // Український педагогічний журнал. – 2015. – №3. – С. 36 – 46.
5. Трубачева С., Барановська О. Компетентнісно орієнтовані педагогічні технології в структурі шкільного підручника / С. Трубачева, О. Барановська // Проблеми сучасного підручника: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 18–19 травня 2018 р., м. Мінськ. – К.: Педагогічна думка, 2018. – С. 81–85.
6. Шевчук О., Лисак М. Якому бути підручнику з інформатики для наймолодших? / О.В. Шевчук, М.Д. Лисак // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. – 2002. – № 6. – С. 186-189.

СТВОРЕННЯ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ З ВИКОРИСТАННЯМ СЕРВІСУ OURVOOX

Галик Степан Деонізієвич

магістрант спеціальності 014.09 Середня освіта (Інформатика),
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка,
galste.zb@gmail.com

Розвиток інформаційного суспільства в значній мірі відображається на сучасних технологіях освіти. В Україні науковцями, вчителями практиками, програмістами та всіма небайдужими людьми активно створюється сучасне освітнє середовище. Державні інституції в 2018 році розпочали розробку національної е-платформи. Ринок освітніх продуктів збагатився е-підручниками, дистанційними курсами для потреб учнів. В контексті реформи Нової української школи [1] важливо для вчителя удосконалити власну професійну компетентність, в тому числі й цифрову як її складову частину. Одним із перспективних шляхів є використання сучасних онлайн-сервісів для розроблення навчально-методичного забезпечення предмета, який вчитель викладає. Означені проблеми розглянуто в працях Н. Р. Балик, О. В. Барни, В. Ю. Бикова, Г. Р. Генсерук, А. М. Гуржія, М. І. Жалдака, В. В. Лапінського, С. Г. Литвинової, С. В. Мартинюка, Н. В. Морзе, І. Ю. Регейло, Й. Я. Ривкінда, О. М. Спіріна, Г. П. Шмигер та інших. Однак ці питання не втратили актуальності та потребують подальших досліджень.

Одним із чинників якісної початкової освіти є використання ефективних засобів навчання. Сьогодні учням складно сприймати інформацію тільки з паперових носіїв. Мотивувати навчальну діяльність школярів можна за допомогою цифрових ресурсів. Освітнє середовище учня початкової школи покликане сприяти формуванню предметних, ключових компетентностей та навичок XXI століття. Впровадження синергетичного підходу дозволить поєднати традиційні засоби навчання з інноваційними, в тому числі й розробленими вчителем з використанням інтернет-сервісів. Для навчання та удосконалення освітнього процесу можна використовувати доступні веб-ресурси: LearningApps, Playbuzz, Wizer.Me, Kahoot, Prezi, Blendspace, засоби Google, Office365 та інші. Як доповнення до традиційних підручників, робочих зошитів вчитель може розробити власний цифровий ресурс. Для створення електронної навчальної